

Türkiye’de Akademik Yayın Süreleri Üzerine Bir İnceleme: Dergipark’ın Şifreleri

Hasan Yücel Ertem^{1*},

¹ Eğitim Bilimleri Bölümü / Ereğli Eğitim Fakültesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye

*(ertem@beun.edu.tr)

Özet – Türkiye’de akademik yaşam sadece akademi içi aktörlerin değil, aynı zamanda akademi dışındaki insanların da ilgisini çeken bir alan olmuştur. İnsanların hak ettiği ya da onlara verilen birtakım unvanlar her zaman çekiciliğini korumuştur. Fakat bu unvanlar kolay kazanılan şeyler değildir, arkalarında zorlu bir süreçler vardır. Bu süreçlerin başında ise makale başta olmak üzere birçok akademik yayın yapma bulunmaktadır. Birçok akademisyen de o unvanlara ulaşmak için birçok çalışma üretmiş ve ortaya ciddi bir akademik yazın çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı Dergipark’ta yer alan dergilerin tarandığı endeksin makale yayın süresinde bir farklılık oluşturma durumunu incelemektir. Çalışma nedensel karşılaştırma deseninde incelenecek olup Dergipark’ta yer alan 60 dergi seçilmiştir. Bu dergilerin 30 tanesi TR dizin iken geri kalan 30 tanesi ise TR dizinde ve alan endekslerinde taranmayan Türk menşei dergidir. Dergilerin sistemdeki son sayılarında yer alan tüm makalelerin kabul süresi ile yayın süresi arasındaki ortalama gün farkı üzerinden t test analizi yürütülmüştür. Çalışma sonuçlarına göre TR dizin dergilerde makale yayımı bir hayli uzun sürmektedir. Bu sonuca ilişkin çıkarımlar ve öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler –Yükseköğretim, Akademik Yazın, Yayın, Dergi, Dergipark

I. GİRİŞ

Eğitim, insanoğlunun tüm yaşamı üzerinde bir etkiye sahiptir. İnsanlar zamanlarının önemli bir kısmını okulda veya eğitimle ilgili faaliyetlerde geçirirler. Okul öncesinden yükseköğretime kadar insanlar yeni şeyler öğrenerek biyolojik, duygusal ve sosyal olarak değişir ve gelişir. Yükseköğretimin ayrı ve özel bir önemi vardır çünkü insanlar bu dönemlerde kendilerini ailelerinden bağımsız, özgür bireyler olarak hissederler. Ayrıca bireyler bu dönemde geleceklerini şekillendirme şansı elde ederler. Eşleri ve meslekleri ile ilgili kararları bu yıllarda alırlar. Resmi olarak üniversiteler, öğrencilerin sosyal ve akademik gelişimlerine katkıda bulunan, öğrencileri gelecekteki kariyerlerine hazırlayan ve öğrencilerin kişisel becerilerini geliştiren eğitim kurumlarıdır.

Türkiye'deki yükseköğretim sistemi, yükseköğretime genel olarak üç amaç yüklemektedir [1]. Yükseköğretimin amacı öğrencileri çok yönlü olarak geliştirmek, devlete

katkıda bulunmak ve bilimsel çalışmalar yapmaktır. Türkiye'deki yükseköğretim sistemi temel olarak iki yıllık mesleki eğitim, dört yıllık mesleki yükseköğretim, dört veya beş yıllık Lisans ve altı yıllık Tıp derecesinden oluşmaktadır. En az dört yıllık derecenin tamamlanması, iki yıllık tezli yüksek lisansa (Master of Science) kayıt olma fırsatı getirmektedir. Öğrenciler yüksek lisans derecesinden sonra dört yıllık doktora programına kayıt yaptırabilirler.

Yükseköğretim genel olarak üç misyona sahiptir [2]: öğretim, araştırma ve topluma hizmet. Bu misyon çerçevesinde akademisyenler çalışmalar ortaya koyarak hem yükseköğretime katkı sağlarlar, hem de akademi içinde belli unvanlar alarak yükselirler. Bu durum da akademik yazını besler ve ilgili alanda bir külliyat oluşur.

Türkiye’deki yükseköğretim sistemi ve evrensel bağlamda yükseköğretim misyonları akademik yazını teşvik etmektedir. Akademisyenler ve araştırmacılar sürekli araştırmalar yapmakta ve böylece akademik yazının hem niceliği hem

niteliği artmaktadır. Fakat hızlı yayın yapma isteği bazı dergilerin niteliksiz yayın üretmesine neden olabilmektedir. Bu durum da akademik yazında niceliğin artmasına ama niteliğin düşmesine neden olmaktadır. Bu araştırmanın amacı Türkiye'deki akademik yazını incelemektir. Bu bağlamda dergi türünün akademik yazın oluşma süresinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı analiz edilecektir. Araştırma soruları şu şekildedir:

- Bir makalenin yayın süresi ortalama kaç gündür?
- Dergipark'ta yer alan dergilerin tarandığı endeksi makale yayın süresinde anlamlı bir farklılık oluşturmada mıdır?

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırmanın modeli nedensel karşılaştırmadır. Nedensel karşılaştırma araştırmalarında sabit bir grubun bir değişken üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı incelenmektedir [3]. Bu çalışmanın bağımlı değişkeni makale yayın süresi iken bağımsız değişkeni ise dergi endeksidir.

Dergipark'ta filtreleme sistemi kullanılarak TR dizinde taranan 30 dergi ve TR dizin ve alan endekslerinde (Web of Science, Scopus, ERIC, Wilson, v.b.) taranmayan 30 dergi rast gele seçilmiştir. Bu araştırmanın yürütüldüğü tarih itibariyle (Ağustos-2023) dergilerin son sayılarında yer alan tüm makalelerin makale kabul tarihleri ve makale yayın tarihleri Excel tablosuna girilmiştir. İki tarihin farkları alınarak yayın süresi hesaplanmış ve ortalamalar alınarak SPSS'e geçirilmiştir. Temel analiz öncesinde normallik ve eşit varyans varsayımlarının sağlanıp sağlanmadığı test edilmiştir [4]. Varsayımların sağlanmasıyla birlikte SPSS üzerinde betimsel analiz ve t test analizleri yürütülmüştür.

III. BULGULAR

SPSS'teki verisetinin normal olup olmadığını kontrol etmek için histogram ve P-P şekilleri kontrol edilmiş ve varsayım sağlanmıştır. Eşit varsanslar Levene testi ile kontrol edilmiş ve testin anlamsız ($p > .05$) olması varsayımın sağlandığını göstermiştir.

Çalışmanın birinci araştırma sorusunu yanıtlamak için betimsel analiz türlerinden ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Altmış derginin makaleyi yayına alma süresi ortalama 126.63 gündür. Makale yayın süresi en az 25, en

fazla 452 gündür. Tablo 1 betimsel istatistik sonuçlarını vermektedir.

Tablo 1. Betimsel İstatistik Sonuçları

	Min.	Maks.	Ort.	SS
Gün	25	452	126.63	76.43

Çalışmanın ikinci araştırma sorusunu yanıtlamak için t test analizi yürütülmüştür. Analiz anlamlı bir sonuç göstermiştir, $t = 3.77$, $F = 7.70$, $p < .05$. Derginin tarandığı endeks makale yayın süresinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. TR dizinde taranan dergilerde basılan makalelerin yayın süresi TR dizinde veya alan endekslerinde taranmayan Türk menşei dergilerde basılan makalelere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Tablo 2 t testi sonuçlarını vermektedir.

Tablo 2. T Test Sonuçları

	F	t	df	p
Gün	7.70	3.77	58	.00

IV. SONUÇLAR

Bu çalışma akademik yazın üzerine belli incelemeler yapmıştır. Bu incelemenin arkasında yatan temel kaygı makale yayın sürelerinin kısaltılarak akademik yazın niteliğinin düşürülüp düşürülmediğine olan meraktır. Çalışmada her ne kadar TR dizinde taranan dergilerde yayın süresi daha yüksek olsa da diğer dergilerde çok düşük bir yayın süresi ile karşılaşılmamıştır. Bu durum Türk akademi dünyasında niteliğin hala devam ettiğine dair bir kanıt olarak gösterilebilir.

Bu çalışmanın sonuçları üzerinden birtakım çıkarımlar ileri sürülebilir. Daha nitelikli eserlerin yayımlanması için dergi editöründen sekreteryasına kadar derginin tüm bileşenleri kuyumcu titizliğinde gerekli incelemeleri yapmalıdır. Ayrıca nitelikli makalelerin mümkün olabilecek en kısa sürede sonuç almaları için doğru dergiye kadar vermeleri yerinde olacaktır. Bu bağlamda dergilerin odak ve kapsamlarını iyi belirlemeleri gerekmektedir. Makaleyi değerlendiren hakemlerin de dergi dâhil olduğu endeksi, ulusal ya da uluslararası yönü gibi dergi karakteristiğini göz önüne alarak karar vermeleri sağlıklı olacaktır.

Çalışmanın sonuçları göz önüne alındığında araştırmacılara, uygulayıcılara ve politika yapıcılara öneriler sunulabilir. Araştırmacıların buna benzer çalışmaları daha büyük örneklem grubu ile yapmaları önerilmektedir. Ayrıca farklı

veri tabanları ve farklı değişkenlerle de çalışmalar yapılabilir. Uygulayıcı olan editörlere kabul, revizyon ve red gibi kararları daha objektif ölçütler üzerinden verebilecekleri bir sistem kurmaları önerilmektedir. Açık dergi sistemlerini günün teknolojik imkanlarına göre güncellemeleri sağlanabilir. Son olarak, politika yapıcılar ise akademik yükselme ve akademik teşvik gibi süreçlerde her akademik eserin bir değer taşıdığı ilkesinden hareketle endeks çeşitliliğini önemsemelidir. Daha nitelikli olan eser daha fazla puanı hak etme ilkesinden taviz verilmemesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Yükseköğretim Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf>. 1981.
- [2] S. Hurtado. "Linking Diversity with the Educational and Civic Missions of Higher Education." *The Review of Higher Education* 30, no. 2 pp.185-196. 2007.
- [3] J. R. Fraenkel, N. E. Wallen, & H. H. Hyun. How to design and evaluate research in education (Vol. 7, p. 429). New York: McGraw-hill. 2012.
- [4] B. G. Tabachnick, & L. S. Fidell. Using multivariate statistics (5th ed.). Boston: Pearson Education. 2007